

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เด็กเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของชาติ ต้องการการดูแลเอาใจใส่ที่เหมาะสม เพื่อเติบโตไปเป็นประชากรที่มีคุณภาพ สังคมทุกฝ่ายตระหนักถึงความจริงข้อนี้ และไม่อาจมีผู้ใดปฏิเสธคำกล่าวที่ว่า เด็กคืออนาคตของชาติ

ในการพัฒนาเด็กคนหนึ่งให้เติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพนั้น นอกจากการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแล้ว เด็กยังต้องรับการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และการเรียนรู้เชิงสังคมจากสถาบันอื่นๆอีกมากมาย เช่น สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา รวมทั้งสื่อมวลชนซึ่งมีบทบาทมากขึ้นทุกที ในอันที่จะให้การเรียนรู้เชิงสังคมแก่เด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สื่อประเภทโทรทัศน์ ซึ่งได้รับความนิยมจากเด็กมาก ด้วยคุณสมบัติทั้งในด้านภาพและเสียง จึงสามารถให้ความบันเทิง ความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนข้อมูลข่าวสารต่างๆประเภท ให้แก่เด็กได้โดยง่าย และน่าประทับใจ

ในปรากฏการณ์ทางสังคมปัจจุบันที่กำลังกลายเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร สื่อมีการขยายตัวอย่างกว้างขวาง ทั้งสื่อที่มีขอบเขตอยู่ในประเทศ ระหว่างประเทศและระดับภูมิภาค สื่อแต่ละประเภทมีการ แข่งขันและพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพของข่าวสาร

มีงานวิจัยหลายๆผลงานยืนยันไว้ว่า สื่อมวลชนมีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก ดังนั้น ยิ่งสื่อมวลชนขยายตัวออกครอบคลุมนกว้างเท่าไร เด็กย่อมได้เปิดรับสารมากขึ้นเท่านั้น ยิ่งเปิดรับข่าวสารมากก็หมายถึงการเรียนรู้สิ่งต่างๆที่เป็นบวกและลบมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

เมื่อสื่อมวลชนเข้ามามีบทบาทต่อเด็กมากขึ้นเช่นนี้ ก็ได้มีผู้ศึกษาเรื่องสื่อมวลชนและเด็กไว้ โดยอาศัยความเชื่อพื้นฐานที่ว่า เด็กเป็นผู้รับสารที่อ่อนแอที่สุดในสังคม ทั้งนี้ เนื่องจากขอบเขตการรับรู้ของเด็กมีจำกัดตามวัย ซึ่งมีผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า กระบวนการรับรู้ของเด็กนั้นจะพัฒนาไปตามลำดับขั้นของอายุ ตามทฤษฎีของ Piaget ดังนั้น เด็กเล็กไม่สามารถที่จะแยกแยะได้ว่าสิ่งที่อยู่ในจอโทรทัศน์เป็นเรื่องจริงหรือสิ่งสมมติ และอาจนำไปสู่การลอกเลียนแบบอย่างผิดๆโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ การศึกษาในประเด็นนี้ จึงเป็นการทำให้ผู้ใหญ่ตระหนักว่า เด็กนั้นไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะเป็นผู้เลือกรับสารและปกป้องตัวเองจากอิทธิพลของโทรทัศน์ได้เลย (ปิณจิตตา ทองสิมา, 2536)

ดังนั้น เมื่อ Schram , Lyle และ Parker ได้เริ่มศึกษาถึงอิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อเด็กเมื่อปี 1961 และได้สรุปผลการศึกษาไว้ว่า โทรทัศน์มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมก้าวร้าวและผิดศีลธรรม

การวิจัยครั้งนั้นก่อให้เกิดการตื่นตัวอย่างสูงในการศึกษาถึงอิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อเด็ก ซึ่งต่อมาได้ขยายขอบเขตการศึกษาไปที่ประเด็นเรื่องความรุนแรง พฤติกรรมทางเพศ และพฤติกรรมบริโภค นิยม งานวิจัยต่างๆล้วนแต่สรุปว่าโทรทัศน์มีส่วนสำคัญอย่างมากในการกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมรุนแรง แสดงพฤติกรรมทางเพศ รวมทั้งมีการบริโภคที่ผิดลักษณะอีกด้วย

ในงานวิจัยบางชิ้นก็แสดงให้เห็นถึงผลทางบวกของสื่อมวลชนต่อการเรียนรู้ของเด็ก อาทิเช่น ผลการวิจัยของ Lull (1980) ได้ระบุว่าเด็กได้ใช้ประโยชน์จากการดูโทรทัศน์ เพื่อสนองความต้องการในรูปแบบต่างๆ ทั้งการใช้ประโยชน์ในด้านโครงสร้าง (Structural) ได้แก่ การใช้เป็นสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน การใช้เพื่อจัดระเบียบชีวิตประจำวัน และการใช้ประโยชน์ด้านความสัมพันธ์ ซึ่งแบ่งเป็นการใช้เพื่อเสริมสร้างการสื่อสาร ใช้เพื่อร่วมหรือเลี้ยงกิจกรรมต่างๆ การใช้เพื่อแสดงความสามารถ หรือความเหนือกว่า และ การใช้เพื่อการเรียนรู้ทางสังคม

นอกจากนั้น ได้มีงานวิจัยที่ศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้ปกครองที่เกี่ยวกับผลเสียของโทรทัศน์พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ เห็นด้วยว่าผลดีของโทรทัศน์ต่อวัยรุ่นไทยคือ ช่วยในการสังคมกับเพื่อน ทำให้มีเรื่องคุย เป็นคนทันสมัย มีความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต และวัฒนธรรมของต่างชาติช่วยในการเรียน ช่วยให้สามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสม ทำให้เด็กมีความทะเยอทะยาน และการชมโทรทัศน์อยู่กับบ้าน ช่วยในการประหยัดเงิน ส่วนผลเสียของโทรทัศน์ที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นด้วยคือ ทำให้เด็กชายเป็นหนุ่มเร็ว ชอบเลียนแบบตามพระเอกและผู้ร้าย เห็นการชกต่อยเป็นเรื่องสามัญ ส่วนแฮสและโกลแมน (Hess & Goldman, 1962) ได้ทำการศึกษาความเห็นของมารดาของเด็กอายุ 5 ถึง 10 ขวบ จำนวน 99 คน ในเมืองชิคาโก พบว่ามารดาส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าโทรทัศน์ช่วยให้เด็กสงบเงียบ และโทรทัศน์เปิดโลกให้แก่เด็ก ส่วนผลเสียที่มารดาส่วนใหญ่เห็นด้วยคือ การดูโทรทัศน์จะติดเป็นนิสัย ทำให้เด็กอ่านหนังสือน้อยลง และออกไปเล่นกลางแจ้งน้อยลง แต่มารดาในกลุ่มนี้ไม่เห็นด้วยว่า โทรทัศน์เป็นต้นเหตุของปัญหาพฤติกรรม (ดวงเดือน-พันธุ์มนาวินและคณะ, 2529)

ในการวิจัยมารดาและเด็กในสามประเทศในเอเชีย (Kato, et.al, 2520) ผู้วิจัยรายงานว่ามารดาส่วนใหญ่ตระหนักถึงอิทธิพลในทางไม่ดีของการโฆษณาขายสินค้าในโทรทัศน์ ทางด้านทำให้เด็กเลียนแบบและจำเพลงโฆษณามาร้อง

กล่าวได้ว่า การศึกษาอิทธิพลของสื่อมวลชนต่อเด็กนั้นมีทั้งในแง่บวกและแง่ลบ แมคคอบบี้ (Maccoby, 1964) ได้ประมวลผลการวิจัยอิทธิพลของสื่อมวลชนไว้ในช่วงแรกๆ เขาสามารถรายงานได้แต่ผลทางด้านลบของสื่อมวลชนเท่านั้น และเมื่อปี 1981 มีการประมวลผลการวิจัยโดย Roberts & Bacher (อ้างในดวงเดือน พันธุ์มนาวินและคณะ, 2529) ก็ยังมีรายงานว่าผลการวิจัยเกี่ยวกับ ผลเสียของการเสนอเนื้อหาที่รุนแรงต่อเยาวชนมีมากกว่าผลการวิจัยด้านอื่นๆถึงสี่ต่อหนึ่ง

นอกจากนั้น สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้ศึกษาวิจัยพบว่าสื่อมวลชนมีอิทธิพลทางลบต่อพฤติกรรมและจิตใจของเด็กไม่มากอย่างที่ผู้ปกครองและนักวิชาการต่างๆ รู้สึกกังวลใจและคาดหมายไว้ ตัวอย่างเช่น ผลในด้านลบก็มีบ้าง ได้แก่ ทำให้เด็กจำจดคำพูดที่ไม่เหมาะสม และมีการลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีบางประการ แต่ผลการวิจัยก็ไม่อาจสรุปได้ว่าสื่อมวลชนโดยเฉพาะวิทยุ โทรทัศน์จะทำให้เด็กเสียการเรียนแต่อย่างใด

“ในงานวิจัยข้างขึ้นแสดงให้เห็นถึงผลทางบวกของสื่อมวลชนต่อการเรียนรู้ของเด็ก อย่างไรก็ตามการที่ผลงานวิจัยไม่ได้พบอิทธิพลของสื่อมวลชน ที่มีผลต่อเด็กทางด้านลบในปริมาณที่น่าวิตกอย่างทีกล่าวมาแล้วนั้น ก็อาจเป็นเพราะว่าการวิจัยในด้านนี้ยังมีน้อยเมื่อเทียบกับการศึกษาค้นคว้าในตัวแปรอื่นๆ อีกทั้งการวิจัยแต่ละเรื่องก็ไม่ค่อยครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างและลักษณะแง่มุมต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้งเพียงพอ” (จรรยา สุวรรณทัต, 2528)

ในปัจจุบัน เริ่มมีผู้เห็นความสำคัญของการศึกษาถึงผลดีของสื่อมวลชน ในการปลูกฝังลักษณะที่น่าปรารถนาในเยาวชนมากขึ้นกว่าเดิม เพราะเป็นการใช้บทบาทและอิทธิพลของสื่อมวลชนอย่างเกิดประสิทธิภาพ การวิจัยเกี่ยวกับเนื้อหาหรือรายการที่ก่อประโยชน์แก่เยาวชนนั้น มักจะศึกษาผลที่พฤติกรรมเด็กเล็ก โดยการเสนอตัวแบบให้เด็กเลียนแบบพฤติกรรมประเภทต่างๆ เช่น พฤติกรรมเอื้อเฟื้อ พฤติกรรมที่เป็นมิตร และพฤติกรรมควบคุมบังคับตน มีผู้ประมวลผลการวิจัยและสรุปไว้ว่า ผลการวิจัยส่วนใหญ่แสดงว่าเนื้อหาและรายการโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่น่าปรารถนาในเด็กผู้รับเนื้อหาด้วย (Stein & Friedrich, 1975 ; and Rushton , 1979)

จึงเป็นที่น่าสนใจว่าในขณะที่สื่อมวลชนในประเทศไทยมีการขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวางขึ้นทุกทีทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ มีการนำเสนอภาพตัวแบบในรูปแบบต่างๆ มากมายทั้งตัวแบบที่เป็นดารา นักแสดง ศิลปิน นักร้อง นางแบบ นายแบบ โฆษณา นักดนตรีหรือพิธีกร รายการเกมส์โชว์ รายการเพลง(วีเจ) น่าสังเกตว่าตัวแบบเหล่านี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมใดๆของเด็กบ้างหรือไม่ อิทธิพลที่ถูกนำเสนอผ่านทางสื่อมวลชนนั้นเป็นอิทธิพลด้านใด เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่เด็กหรือไม่

โครงการประกวดร้องเพลงเยาวชนถ้วยพระราชทานชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทยหรือโครงการซูบารุ จูเนียร์ อวอร์ด (Subaru Junior Award) เป็นกิจกรรมทางดนตรีที่ได้รับความสนใจจากเยาวชนไทยอย่างกว้างขวางนับจากปีที่เริ่มมีการประกวดเป็นต้นมา จนปัจจุบันจำนวนเด็กผู้สมัครเข้าประกวดได้เพิ่มขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง จวบจนปี 2538 ซึ่งเป็นปีที่เริ่มทำการวิจัยนี้ มีผู้สมัครเข้าแข่งขันแล้วกว่า 5,500 คน

ผู้สมัครเข้าร่วมโครงการประกวดฯ เป็นเด็กที่มีภูมิลำเนากระจายกันอยู่ทุกภาคทั่วประเทศ มาจากสถานะทางครอบครัวที่ต่างกัน มาจากพื้นฐานการร้องเพลงที่แตกต่างกัน มีการฝึกซ้อมและผู้ฝึก-

สอนในรูปแบบที่ต่างกัน เด็กบางคนสมัครเข้าร่วมการประกวดตั้งแต่อายุเพียง 8 ปีและสมัครซ้ำทุกๆ ปีจนถึงอายุ 11 ปี ซึ่งถือว่าเป็นปีสุดท้ายที่จะเข้าประกวดได้ เด็กบางรายเที่ยวฝึกซ้อมร้องเพลงกับครูคนตรีอยู่เป็นปีหรือหลายปี ในขณะที่เด็กบางคนหัดร้องเพลงตามเสียงแหล่งจากสื่อที่บ้าน

เป็นที่น่าสนใจว่า เด็กที่มีพื้นฐานและที่มาแตกต่างกันเช่นเด็กจำนวนกว่า 5,500 คนนี้ล้วนแต่มีความสนใจที่จะขับร้องเพลง และพยายามฝึกฝนตนเองเพื่อจะเข้าร่วมการประกวดขับร้องเพลง ในการริเริ่มร้องเพลงจนถึงการได้เข้าประกวด เขาได้ใช้สื่อมวลชนให้เป็นประโยชน์อย่างไร ในการสร้างให้ตัวเองมีภาวะความเป็น “นักร้อง” ตามที่เขามุ่งหวัง และเด็กที่ผ่านการคัดเลือกจากคณะกรรมการในระดับหนึ่ง มีการเปิดรับและเลือกใช้สื่ออย่างไร หรือมีแบบอย่างจากที่ใด แบบอย่างต่างๆ ที่ผ่านสื่อออกมา มีอิทธิพลต่อความเป็นนักร้องของเด็กในแง่มุมใดบ้าง

สื่อมวลชนที่นำเสนอภาพตัวแบบมีบทบาทต่อเยาวชนที่เข้าประกวดร้องเพลงฯกลุ่มนี้อย่างไร ?

หากเราได้รับคำตอบต่อปัญหานี้แล้ว เราจะสามารถนำความรู้ส่วนนี้ ไปขยายผลออกไปยังเด็กๆ จำนวนมากในประเทศของเราให้ได้รับประโยชน์ในการทำกิจกรรมหรือมีพฤติกรรมที่น่าปรารถนาต่อตนเองและสังคมของเขาได้หรือไม่ เป็นเรื่องที่น่าศึกษา และเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ปัญหาที่ต้องการศึกษา

1. เพื่อเข้าใจว่าสื่อมวลชนมีบทบาทอย่างไร และสื่อมวลชนได้ทำหน้าที่อย่างไรในกระบวนการเข้าสู่ความเป็นนักร้องของเยาวชนผู้เข้าประกวดร้องเพลงฯ

2. เพื่อทราบว่า นอกจากสื่อมวลชนแล้ว ยังมีปัจจัยอื่นใดหรือไม่ที่มีบทบาทต่อพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกวดร้องเพลง ของเยาวชนผู้เข้าประกวดร้องเพลงฯ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของสื่อมวลชน ที่มีต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นนักร้อง ของเยาวชนผู้เข้าประกวดร้องเพลงในการประกวดร้องเพลงเยาวชนชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทยประจำปี พ.ศ. 2537 และ 2538

2. เพื่อศึกษาว่ายังมีปัจจัยอื่นใดหรือไม่ ที่มีบทบาทต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นนักร้องของเยาวชน ผู้เข้าประกวดร้องเพลงฯ

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย โดยกำหนดระยะเวลาของการศึกษา เฉพาะกลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วมประกวดปี 2537-2538 เพียง 2 ปี ระยะเวลาที่ทำการศึกษาคือ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2538 ถึงเดือนมกราคม 2539 .

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ยูวชนผู้เข้าประกวดร้องเพลง มีปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันให้เข้าประกวดร้องเพลง
2. ยูวชนผู้เข้าประกวดร้องเพลง มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารต่างๆจากสื่อมวลชน และสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการร้องเพลงของยูวชน
3. นอกจากสื่อมวลชนแล้ว ยูวชนมีการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อมได้แก่ พ่อแม่ ญาติ ครู ครุคนตรี เพื่อนสนิท ผู้อุปการะเลี้ยงดู และผู้จัดการประกวด กลุ่มบุคคลเหล่านี้ มีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการร้องเพลงของยูวชน

ข้อสันนิษฐาน

“สื่อมวลชนมีบทบาทในการให้การเรียนรู้ทางสังคมแก่ยูวชนฯ ผ่านทางช่องทางและผ่านทางตัวแบบ ในกระบวนการต่างๆ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการร้องเพลง และข้อมูลข่าวสารต่างๆที่เด็กได้รับจากสื่อมวลชนมีผลต่อพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการร้องเพลงและการเข้าประกวดร้องเพลงของยูวชนฯ

คำนิยามศัพท์

1. ยูวชน หมายถึงเด็กอายุ 8-11 ปี ที่สมัครเข้าประกวดร้องเพลงกับกองประกวดร้องเพลง ยูวชนด้วยพระราชทานชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย หรือ การประกวดซูบารุจูเนียร์อวอร์ด (Subaru Junior Award) ประจำปี พ.ศ. 2537-2538

หอสมุดกลาง สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทั้งนี้ “ยูวชน” จะประกอบด้วย

- 1.1 ยูวชนที่เข้าประกวดในปี 2537 และได้รับรางวัลนักร้องยอดเยี่ยม และนักร้อง-ดีเด่น จำนวน 8 คน
- 1.2 ยูวชนที่เข้าประกวดในปี 2538 และได้รับคัดเลือกเข้ารอบชิงชนะเลิศจำนวน 21คน

2. สื่อมวลชน หมายถึง สื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ สื่อกลางแจ้ง การแสดงดนตรี(concert) ภาพยนตร์ประกอบเพลง(music video)

3. สื่อบุคคล หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเด็กหรือบุคคลผู้มีอิทธิพลต่อความความคิดและพฤติกรรมของเด็ก ได้แก่ พ่อ แม่ ญาติ ครู ครูดนตรี เพื่อน-สนิท หรือผู้อุปการะเลี้ยงดูเด็ก

4. การประกวดร้องเพลง หมายถึงการแข่งขันขับร้องเพลงชิงรางวัลถ้วยพระราชทานจากสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ประจำปี พ.ศ.2537 และ พ.ศ.2538

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารมวลชน ได้ใช้ผลการศึกษานี้เป็นแนวทางประกอบในการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนและใช้ตัวแบบต่างๆให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาเยาวชน

2. เพื่อให้การนำเสนอข่าวสารและตัวแบบต่างๆผ่านทางสื่อมวลชนเป็นไปอย่างเหมาะสม สัมพันธ์กับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของประเทศ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการกำหนดทิศทางการใช้สื่อมวลชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด มิใช่เฉพาะในเชิงพาณิชย์หรือเพื่อความบันเทิงเท่านั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย